

Scenă din spectacol

Teatrul „Nottara“

DILEMA

de Radu F. Alexandru

Data premierei : 26 octombrie 1975.
Scenografia : FLORICA MĂLUREA-
NU.

Distribuția : DORIN VARGA (dr. Alexandrescu) ; CONSTANTIN BREZEANU și ION SIMINIE (dr. Solomon) ; CAMELIA ZORLESCU (Camelia Neagu) ; EUGENIA BĂDULESCU (doamna Neagu) ; ANDA CAROPOL și SANDA BÂNCILĂ (Corina) ; MIRCEA ANGHELESCU (Directorul) ; EMIL HOSSU (ing. Iliescu) ; LUCIAN DINU (Avocatul) ; DORIN MOGA (Judecătorul) ; TONY ZAHARIAN (Procurorul) ; BEATRICE PETRESCU (Martora) ; VALERIU ARNĂUTU (Martorul) ; DAN NICOLAE (Șoferul).

Ca dramaturg, Radu F. Alexandru a debutat exact acum un an, la Teatrul „V. I. Popa“ din Birlad, cu aceeași piesă de acum, altfel

intitulată însă, *Umbrele zilei* de la Birlad a devenit *Dilema* de la Teatrul „C. I. Nottara“ fără să se modifice ceva în substanța piesei. Premiera bucureșteană nu e un debut, așadar, e piesa de debut reluată cu bunăvoință și cu bune intenții de un teatru care nu înția oară arată bunăvoință și bune intenții față de tinerii dramaturgi. Ne alăturăm bunăvoinței teatrului și vedem în Radu F. Alexandru un dramaturg preocupat de o problemă gravă, a responsabilității morale, a integrității etice, proprii individului trăitor în societatea noastră, un dramaturg solicitat de mijloacele moderne ale teatrului, un scriitor deplin încrezător în puterea de influență a scenei asupra conștiinței spectatorilor.

Credem că această piesă, în care eroul central se simte dator să se interogheze intens și amănunțit asupra responsabilității sale civice, are, dincolo de limitele sale, calitatea sincerității, a unei sincerități patetice și angajate.

Ce ce întâmplă în piesă? Un om moare într-un accident care putea să semene și cu o sinucidere. Un tribunal este chemat să stabilească răspunderea penală, culpa juridică. Dar se constituie și o altă instanță, o instanță cetățenească, menită să stabilească eventuala culpă morală a celor implicați în existența victimei, a tuturor celor care prin atitudinea lor ar fi putut împinge pe inginerul Neagu, victimă, în speță, la dispariția tragică. Premisele sînt demne de tot interesul. O instanță morală se constituie și se exercită numai în condițiile existenței unei înalte conștiințe morale. Așa se și întâmplă în cazul nostru.

Medicul oncolog Alexandrescu e, după toate aparențele, absolvit de orice responsabilitate în cazul accidentului a cărui victimă e un fost pacient al său. Dar Alexandrescu (interpretat de Dorin Varga) își propune să afle ce împrejurări au determinat producerea accidentului, împrejurări ieșite de sub incidența tribunalului, împrejurări mai adânci, mai anevoie de stabilit. Spre continua mirare a indiferentului său coleg, doctorul Solomon (Constantin Brezeanu), Alexandrescu devine anchetatorul acestui caz neobișnuit. De subliniat că, declarând ancheta, Alexandrescu pornește de la sine, examinându-și sever conștiința, autointerogându-se fără menajamente: a greșit sau nu, dezvăluind cu un timp în urmă pacientului său diagnosticul unei boli cu evoluție ireversibilă?

Atitudinea îi conferă un ascendent moral, permanenta înfruntare cu propria-i conștiință îl justifică și doctorul Alexandrescu poate parcurge drumul anchetei sale, drum în care se întâlnește și se confruntă cu soția inginerului Neagu (Camelia Zorlescu), cu directorul institutului unde lucrase inginerul Neagu (Mircea Anghelescu), cu inginerul Iliescu, coleg și prieten apropiat al victimei (Emil Hossu), cu o prietenă a inginerului Neagu (Sanda Băncilă), în sfârșit, cu mama acestuia (Eugenia Bădulescu). Ce se obține? Pe de o parte, un portret al inginerului Călin Neagu, un portret alcătuit din culori contrastante, din umbre și lumini, portretul unui om deosebit de inteligent, dotat pentru profesia lui, sensibil, afectuos, dar, totodată, risipit într-o existență boemă, dezordonat, instabil, egoist, mitoman.

Pe de altă parte, se pune în evidență o suită de împrejurări care ar fi putut determina (nu au determinat cu certitudine) victimei o stare de depresiune morală, un stress care a favorizat producerea accidentului. Adu-nate laolaltă, datele culese de doctorul Alexandrescu evidențiază un singur lucru, și anume că, dincolo de răspunderea directă a fiecăruia din cei interogați, există o stare generală, comună, care e conștiința civică, responsabilitatea morală, trăsături proprii unei societăți sănătoase.

Această concluzie, spre care în mod evident a tins autorul, a fost din păcate subminată de realizarea concretă a imaginii, de care nu sînt străini nici autorul însuși, nici interpreții. Sentimentul responsabilității morale devine, printr-o mutare de accent, sentiment al culpabilității. Examinarea lucidă, calmă, a împrejurărilor cedează locul, în interpretarea lui Dorin Varga, unei interogări febrile, unei autoacuzări, susținute aproape cu voluptate. Reconstituirea împrejurărilor care au determinat starea psihică a celui pierit în accident se face (și în întâlnirea cu soția și în cea cu directorul) pe fondul unei iritări permanente, la o tensiune artificială, care modifică înfruntarea de idei în confruntare bătăioasă. Singurul care a evitat o astfel de soluție a fost, prin calm, echilibru și judecată,

Camelia Zorlescu (Camelia Neagu) și Dorin Varga (Dr. Alexandrescu)

rece, Emil Hossu. Scena lui cu Dorin Varga ne-a făcut să vedem că ancheta doctorului se putea desfășura și altfel decât sub semnul învinovățirilor reciproce, prin care fiecare caută de fapt să se disculpe și nu să se explice.

Mai e de observat că autorul a condamnat personajele sale la o fixitate absolută din punct de vedere psihologic: pe drumul conflictului nimeni nu dobîndește nimic, fiecare rămîne în limitele datelor sale inițiale, ancheta întreprinsă de doctorul Alexandrescu nu tulbură conștiința nimănui.

Ceea ce este, evident, o scădere.

În spectacol au mai evoluat, în afara celor pomeniți, Dorin Moga, Tony Zaharian, Lucian Dinu, Dan Nicolae, dar rolurile lor nu le-au oferit posibilitatea unor interpretări concludente.

Pentru cadrul scenografic, Florica Mălu-reanu reia, blind modificată, o soluție utilizată într-un mai vechi spectacol al său, dar cu bune rezultate.

Regia e anonimă. Pur și simplu, anonimă.

Virgil Munteanu